

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

за получаване на образователната и научна степен “Доктор”

Автор на дисертационния труд: Филип Георгиев Колев, редовен докторант към катедра „Археология“ на Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Тема: „Селищен живот в долината на Средна Струма през римския период“.

Автор на становище: проф. д-р Венцислав Н. Динчев (Национален археологически институт с музей – БАН).

Обсъжданият дисертационен труд е композиран в три части: Текст; Каталог; Приложения. Текстовата част включва въведение, три глави, заключение, списък на използваната литература, общо 327 стр. Каталожната част всъщност съдържа два каталота – селищен и епиграфски, общо 152 стр. Приложенията са таблици, графики, карти, планове и снимки, общо 64 стр.

Въведението (с. 1-30) очертава предмета, териториалния и хронологическия обхват на изследването, и поставя основната му цел: реконструкция на селищния живот в долината на Средна Струма в периода II в. пр. Хр. – IV в. сл. Хр. чрез използването на исторически, епиграфски и археологически данни (с. 3). Следва да се изтъкне, че в случая „селищен живот“ се разбира в максимално широк смисъл, включващ и историческото развитие, и административната уредба на посочената територия в посочения период. Въведението пояснява още методите на работа, представя изворите, които ще бъдат използвани, както и историографска част за осъществените до момента исторически и археологически проучвания. То съдържа още физико-географска характеристика на областта и пояснения относно структурата на работата.

Първата глава (с. 31-98) е посветена на политическата история и историческата география на областта на Средна Струма през римската епоха, която тук започва още във II в. пр. Хр. По първата тема е използвана наличната изворова база – писмена и епиграфска, за римската провинция Македония изобщо, в чийто североизточен край е попадала областта на Средна Струма. Именно в контекста на появата и развитието на тази

провинция се разглежда и историческата съдба на тази област. В анализа са използвани значителен брой съвременни изследвания. Историческата география на областта се пресъздава чрез селищата, чиито имена са известни от изворите. Сред тях има такива със сигурна или почти сигурна локализация и такива с несигурна. С полемичен хъс докторантът излага аргументите си за да ни убеди в своите тези.

Втората глава (с. 99-160) ни запознава с административната организация на областта и на селищата в нея през римската епоха. Ролята и формите на управление и контрол от страна на централната власт се реконструират по модела на други области в провинция Македония, за които има сведения от изворите. Не би могло и да бъде по друг начин. Обстойно са анализирани наличните данни за градското самоуправление – за органите му, за магистратите, религиозните колегии и т.н. Дискутиран е проблемът за градските територии и промените в тях през отделните периоди на римската епоха. Известните епиграфски паметници се интерпретират и с оглед на съдържащата се в тях информация от социално и етническо естество. Очертани са, доколкото позволяват паметниците, известни различия в произхода и етническия състав на населението на отделните центрове и райони на областта – например на Хераклея в сравнение с района на Нейне.

Третата глава (с. 161-257) е собствено археологическата част на дисертационния труд. В хронологически ред, съобразно разграничените периоди за римската епоха в разглежданата област, са представени проучваните чрез разкопки (редовни или спасителни) обекти. Засега те са предимно в най-значителните центрове на областта – Хераклея и този под днешния гр. Сандански. Представени са и голям брой обекти, регистрирани при теренни обхождания, осъществени по различно време от различни колеги. За да стигне до съответната информация, на докторанта се е наложило да ползва, освен публикациите в специализираната литература, статии в популярната преса, регистъра на АИС „АКБ“, както и каталога на неотдавна защитената дисертация.*

Заклучението (с. 258-270) обобщава резултатите от предходното изложение.

* Дисертацията на Д. Гърбов „Римски и ранновизантийски селищни модели в долината на Средна Струма (II в. пр. Хр. – VI в. сл. Хр.)“, защитена в НБУ през 2015 г. Тук обсъжданият труд на Ф. Колев се припокрива отчасти тематично с нея, но е за по-значителен ареал, има друга методика и структура, и по-обхватна историческа проблематика.

Библиографският списък (с. 271-327) съдържа внушителен брой заглавия на наши и чужди изследователи. Изреждането на ползваните регистрационни картони от АИС „АКБ“ в обособена негова част е необходимо, но би могло да стане по-кратко, без излишни повторения на идентичния им апарат.

Каталожната част на дисертационния труд съдържа описания на 167 археологически обекта и представя 47 епиграфски паметника. Описанията на много от обектите са по данни от различни източници и са с приносен характер. Приложенията в третата част на труда са достатъчно информативни. Заедно с каталозите, те са важно допълнение към аргументацията на тезите и изводите в същинския текст.

С работата си докторантът се доказва като компетентен изследовател с формирани аналитични умения. Обсъжданият труд не прави сензационни открития, но дава възможно най-пълна – с оглед на наличната изворова база, представа за живота изобщо по Средна Струма през римската епоха. Един от неговите приноси е в това, че обобщавайки цялата налична информация, той откроява въпросите, които не могат да получат окончателен отговор днес, и задава насоките за тяхното решаване в бъдеще.

Разбира се, подобен труд на млад автор неизбежно предоставя поводи и за критични бележки. Ненужен тук например е императивният тон при отхвърлянето на дадена хипотеза чрез... друга хипотеза. Вярвам, че с натрупването на опит, този тон – израз по-скоро на емоционален подход, ще отстъпи място на академичния изказ.

Авторефератът, чийто обем (40 стр.) надвишава изискванията, е адекватен синтез на дисертационния труд. Приложената справка за приносите отразява постигнатите основни резултати. Списъкът на публикациите по темата на труда включва необходимите две такива, вече обнародвани, едната от които е на чужд език.

В заключение, заявявам категорично мнението си, че авторът на обсъждания дисертационен труд – Филип Георгиев Колев, заслужава образователната и научна степен “Доктор”.

София,
19.02.2018 г.

Рецензент:

(проф. д-р В. Динчев)

